

REPUBLIKA SLOVENIJA
VIŠJE SODIŠČE V LJUBLJANI
Tavčarjeva 9
SI-1000 Ljubljana

OKROŽNO SODIŠČE V LJUBLJANI
PREJETO

Dne 28-12-2007

08-01-2008

NADA

I Cpg 223/2007

SODBA

V IMENU LJUDSTVA

V P g 16/2003-128

Višje sodišče v Ljubljani je v senatu višjih sodnic Nade Mitrović kot predsednice, Vesne Boštar kot poročevalke in Maruše Primožič kot članice, v gospodarskem sporu tožečih strank

razsodilo:

Pritožba se zavrne in se potrdi sodba sodišča prve stopnje.

Obrazložitev:

Z uvodoma citirano sodbo je prvostopenjsko sodišče zavrnilo tožbene zahteve tožečih strank na plačilo odškodnine, ki naj bi jim jo solidarno plačali toženi stranki.

Zoper navedeno sodbo so se tožniki pravočasno pritožili, uveljavljali pa so vse pritožbene razloge iz 1. odst. 338. čl. ZPP in predlagali razveljavitev sodbe in vrnitev zadeve prvostopenjskemu sodišču v novo sojenje.

Pritožba s pravočasno dopolnitvijo je bila vročena toženima strankama, ki nanjo nista odgovorili.

Pritožba ni utemeljena.

O pritožbi zoper sodbo, ki se nanaša na drugotoženo stranko:

Tožniki uveljavljajo vsak svoj odškodninski zahtevek zoper toženi stranki kot solidarna dolžnika. Drugotoženi stranki kot vlagatelji v vzajemne sklade, ki jih je upravljala družba za upravljanje Proficija Dadas, kot bistveno očitajo nezakonnost sklepa o določitvi največjega obsega vrednosti sredstev vzajemnih skladov, ki jih lahko upravlja posamezna družba za upravljanje z dne 20.3.1996. Navedeni sklep je bil nezakonit, ker ni bil časovno omejen, kar je ugotovilo že Ustavno sodišče RS in ker naj bi drugotožena stranka sodišče namerno zavajala, da so podane predpostavke iz 3. odst. 112. čl. Zakona o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (v nadaljevanju ZISDU) za izdajo navedenega sklepa. Naslednji bistveni očitek drugotoženi stranki pa je v zvezi s sklepanjem pogodb o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila, ki so jih pritožniki sklepali z družbo za upravljanje Proficijo Dadas in Poslovnim sistemom Dadas d.d., (slednjim kot prevzemnikom dolga Proficije Dadas). Drugotoženi stranki očitajo, da vlagatelje v sklade v upravljanju Proficije Dadas ni javno opozorila na dejstvo, da prevzemnik dolga Poslovni sistem Dadas d.d., le tega najverjetneje ne bo sposoben poplačati. Drugotožena stranka bi morala vsaj javno opozoriti na problematiko poslovanja Dadas BPH d.d..

Navedene očitke pritožniki ponavljajo v pritožbi, pri čemer prvostopenjskemu sodišču očitajo zmotno in nepopolno ugotovitev dejanskega stanja, v zvezi s tem pa tudi bistveno postopkovno kršitev po 8. in 14. točki 2. odst. 339. čl. ZPP, ker se ni opredelilo do zatrjevanih dejstev in predloženih dokazov v zvezi s trditvijo, da za ukrepanje drugotožene stranke po zgoraj navedenem sklepu ni bilo pogojev iz 3.

odst. 112. čl. ZISDU, saj hudih motenj v transakcijah z vrednostnimi papirji ali drugih podobnih hujših motenj v času izdaje sklepa ni bilo, pač pa jih je z navedenim sklepom povzročila drugotožena stranka, ter do njihove trditve, da je drugotožena stranka namerno zavajala sodišče z neresničnimi trditvami o razmerah na kapitalskem trgu. Tožniki kot škodo vtožujejo višino sredstev, ki so jim pripadale iz naslova predložitve investicijskih kuponov na vnovčenje, ki jih niso prejeli.

Iz izpodbijane sodbe izhaja naslednje časovno sosledje dogodkov, ki med pravnimi strankami očitno ni sporno, saj ga v pritožbi pritožniki ne izpodbijajo:

- dne 20.3.2006 je drugotožena stranka izdala sklep o določitvi največjega obsega vrednosti sredstev vzajemnih skladov, ki jih lahko opravlja posamezna družba za upravljanje. Z njim je omejila višino sredstev vzajemnih skladov, ki jih upravlja posamezna družba za upravljanje na 3,500.000.000,00 SIT; tistim družbam za upravljanje, ki ob uveljavitvi sklepa upravljajo vzajemne sklade, katerih skupna vrednost sredstev presega vrednost 3,500.000.000,00 SIT, pa je prepovedala sprejemati nova vplačila investicijskih kuponov, dokler se skupna vrednost vzajemnih skladov ne zmanjša pod zgoraj navedeno vrednost. Ustavno sodišče je z odločbo opr. št. U-T-77/96 z dne 16.5.1996 v postopku za oceno ustavnosti in zakonitosti na pobudo Proficije Dadas ugotovilo, da je drugotožena stranka v 3. odst. 112. čl. ZISDU imela pooblastilo za izdajo takega sklepa – odredbe, torej tudi le za prekinitev vplačil investicijskih kuponov, nezakonitost navedenega sklepa pa je našlo le v časovni neomejenosti tega sklepa, ker je ukrep iz 3. odst. 112. čl. ZISDU lahko le začasen.
- dne 27.3.1996 je Proficija Dadas nezakonito prenesla sredstva oziroma premoženje vzajemnih skladov na družbo Priom d.o.o., ki je bila v izključni lasti Davorina Sadarja, tega dne dala nalog za prenos vrednostnih papirjev vzajemnih skladov v dobro Prioma d.o.o., ki je bil tega dne po potrdilu Dadas BPH d.d., tudi izveden. Kot ugotavlja prvostopenjsko sodišče, je s tem prenosom družba Priom d.o.o. pridobila možnost razpolaganja s premoženjem vzajemnih skladov, torej je s tem premoženjem upravljala, saj je dne 13.5.1996 Dadasu BPH d.d. izdala naročila za posle z vrednostnimi papirji za račun vzajemnih skladov (naročilo Prioma v pritožbi izrecno priznavajo tudi pritožniki).
- dne 28.3.1996 je Proficija Dadas obvestila javnost, da sklade prenaša v (po navedbah tožečih strank) skrbništvo družbi Priom d.o.o. zaradi zaščite obstoječega premoženja vzajemnih skladov ter da bo v primeru, če se več kot 30 % investorjev s takim prenosom ne bo strinjalo, prišlo do likvidacije vzajemnih skladov s popolno razprodajo in drastičnim znižanjem vrednosti enot premoženja.
- dne 9.5.1996 je drugotožena stranka po ugotovitvi opisanega prenosa sredstev vzajemnih skladov „v začasno skrbništvo“ družbi Priom d.o.o. z odločbo št. 82/25-24/26-30/2-96 Proficiji Dadas odvzela dovoljenje za opravljanje dejavnosti upravljanja investicijskih skladov. Pritožbo Proficije Dadas zoper navedeno odločbo je Vrhovno sodišče s sklepom opr. št. G 4/96 z dne 12.6.1996 zavrnilo in potrdilo odločbo drugotožene stranke, ker je Proficija Dadas z nezakonitim prenosom sredstev vzajemnih skladov (v nasprotju s 1. odst. 41. čl. ter 46. - 48. čl. ZISDU) dejansko pa v upravljanje družbi Priom d.o.o., umaknila „v začasno

- skrbništvo“ premoženje vzajemnih skladov izpod nadzora drugotožene stranke.
- dne 9.5.1996 je drugotožena stranka izdala tudi odločbo št. 82/25-24/26-30/1-96, s katero je prav tako odvzela Proficiji Dadas dovoljenje za upravljanje investicijskih skladov, ker je ugotovila, da je Proficija Dadas v obdobju od 3.1.1996 do 18.3.1996 sklepala posle nakupa in prodaje netržnih vrednostnih papirjev med vzajemnimi skladi, ki jih je upravljala tako, da je pri prodajah kot navidezni kupec oziroma prodajalec nastopala družba Priom d.o.o. Maribor, taki posli med investicijskimi skladi, ki jih opravlja ista družba za upravljanje pa so po določbi 4. alineje 1. odst. 109. čl. ZISDU izrecno prepovedani. Tudi to odločbo drugotožene stranke je Vrhovno sodišče RS s sklepom opr. št. G 3/96 z dne 12.6.1996 po pritožbi Proficije Dadas potrdilo.
 - dne 12.6.1996 je drugotožena stranka dopolnila svoj sklep z dne 20.3.1996 tako, da je omejila časovno veljavnost sklepa do 31.10.1996.
 - dne 16.7.1996 je drugotožena stranka z odločbo št. 21/6/ODVZ-96-2 borzno posredniški družbi Dadas BPH d.d. odvzela dovoljenje za opravljanje poslov z vrednostnimi papirji, ker je opravljala določene posle z vrednostnimi papirji, uvrščenimi v borzno kontacijo, z namenom uravnavanja cen teh vrednostnih papirjev, čeprav je vedela, da se posli sklepajo z namenom manipulacije, kar je bilo po 3. alineji 55. čl. ZTVP izrecno prepovedano. Pritožbo Dadas BPH d.d. zoper to odločbo je Vrhovno sodišče RS s sklepom opr. št. G 5/96 dne 16.10.1996 zavrnilo in kot pravilno in zakonito potrdilo odločbo drugotožene stranke. Kasneje – dne 28.5.1998 je tudi Ustavno sodišče RS z odločbo opr. št. Up-348/96 zavrnilo ustavno pritožbo Dadas BPH d.d. zoper citirani sklep Vrhovnega sodišča RS. V obravnavanem primeru je šlo za trgovanje z vrednostnimi papirji personalno, kapitalsko in menedžersko povezanih družb Poslovni sistem Dadas d.d., Primofin d.d., Finmedia d.d., MKZ d.d., ki so v portfelju vzajemnih skladov v upravljanju Proficije Dadas predstavljale bistvenih del naložb v tržne vrednostne papirje.

Kot pritožniki sami navajajo v pripravljalni vlogi z dne 17.1.2005 (list. št. 434) pa je do sklepanja pogodb o odkupu investicijskega kupona in načinu poplačila, s katerim je Poslovni sistem Dadas d.d. prevzel dolg Proficije Dadas do izplačila investicijskih kuponov vlagateljem, prišlo v maju 1996 na podlagi objave v časopisu Delo dne 29.4.1996. Tožniki še navajajo, da jim prevzemnik dolga Poslovni sistem Dadas ni poplačal njihovih terjatev.

Pritrditi je sicer pritožnikom, da je sklep drugotožene stranke z dne 20.3.1996 abstrakten in generalen pravni akt, zaradi česar doslej niso imeli možnosti izpodbijati dejanskega stanja, kot ga je ugotovila drugotožena stranka in katerega obstoj je bil po 3. odst. 112. čl. ZISDU predpostavka za izdajo za pritožnike spornega sklepa. Gre za ugotavljanje dejstva, ali so v času izdaje sklepa obstajale hude motnje v transakcijah z vrednostnimi papirji ali druge podobne hujše motnje, ki bi narekovale izdajo ukrepa drugotožene stranke. Tožniki so v prvostopenjskem postopku v pretežni meri izpodbijali prav obstoj hujših motenj na trgu vrednostnih papirjev z obsežnimi navedbami in dokazi, ki naj bi dokazovali napačno presojo drugotožene stranke ob izdaji spornega sklepa. Tudi njihova pritožba je večinoma usmerjena prav v očitek prvostopenjskemu sodišču, da dejanskih razmer na trgu

vrednostnih papirjev v času izdaje sklepa drugotožene stranke sploh ni ugotavljalo, zaradi česar naj bi zagrešilo bistveno postopkovno kršitev po 8. točki 2. odst. 339. čl. ZPP (tožnikom naj bi bila s tem odvzeta možnost obravnavanja) ter po 14. točki 2. odst. 339. čl. ZPP (ker naj bi izpodbijana sodba o odločilnih dejstvih ne imela razlogov).

Iz razlogov izpodbijane sodbe izhaja, da prvostopenjsko sodišče ni ugotavljalo dejanskega stanja v zvezi s podanimi predpostavkami iz 3. odst. 112. čl. ZISDU za izdajo spornega sklepa, ker je že Ustavno sodišče RS v svoji odločbi opr. št. U-I-77/96 z dne 16.5.1996 ugotovilo, da so navedene predpostavke obstajale. Po stališču pritožbenega sodišča pa navedena presoja Ustavnega sodišča RS ne preprečuje možnosti ugotavljanja morebitne protipravnosti ravnanja drugotožene stranke v odškodninskem sporu. Nenazadnje tako stališče izhaja tudi iz pravnega mnenja Občne seje Vrhovnega sodišča z dne 14.12.1995 (Pravna mnenja VSS 2/95). Kljub temu pa pritožbeno sodišče meni, da prvostopenjsko sodišče s tem, ko ni ugotavljalo, ali je v obravnavanem primeru pred izdajo spornega sklepa prišlo do hudih motenj v transakcijah z vrednostnimi papirji ali drugih podobnih hujših motenj, ni zagrešilo očitanih bistvenih postopkovnih kršitev iz razlogov, razvidnih v nadaljevanju:

Za obstoj odškodninske odgovornosti drugotožene stranke za vtoževano škodo morajo biti kumulativno izpolnjene vse predpostavke civilnega delikta:

- protipravnost ravnanja
- obstoj škode
- vzročna zveza med protipravnim ravnanjem in nastalo škodo
- odgovornost povzročitelja škode.

Po presoji pritožbenega sodišča upošteva zgoraj opisano časovno soslednje dogodkov z izdajo sklepa drugotožene stranke dne 20.3.1996 pritožnikom (še) ni nastala nobena škoda. Zgolj prepoved vplačila oziroma nakupov novih investicijskih kuponov, ob istočasni možnosti prodaje le teh DZU Proficiji Dadas še ne napotuje na zaključek, da je tak ukrep drugotožene stranke pomenil likvidacijo skladov v upravljanju Proficije Dadas. Pritrditi je sicer pritožnikom, da povečan izstop investitorjev iz vzajemnih skladov, ki presega sicer normalen obseg izstopov, pomeni povečano potrebo po odprodaji vrednostnih papirjev skladov (zaradi odkupa investicijskih kuponov vlagateljev v vzajemne sklade), s tem večjo ponudbo na trgu vrednostnih papirjev in posledično padec vrednosti le-teh, v posledici pa tudi padec VEP oziroma investicijskih kuponov. Toda tožniki niti niso navedli, niti dokazovali, kolikšen je bil pritisk investitorjev na vzajemne sklade oziroma DZU Proficija Dadas (1. odst. 29. čl. ZISDU) zaradi zahtev po izplačilu vrednosti investicijskih kuponov po izdaji sklepa z dne 20.3.1996. Zgoraj opisana situacija o padcu vrednosti premoženja pritožnikov zaradi povečanih zahtev po izplačilu investicijskih kuponov, je tako ostala zgolj hipotetična, saj v ugotovljenem dejanskem stanju nima podlage. S spornim sklepom z dne 20.3.1996 je torej drugotožena stranka zgolj omejila poslovanje vzajemnih skladov, katerim so bila prepovedana nadaljnja vplačila vanje, ni pa bilo onemogočeno Proficiji Dadas

poslovati oziroma upravljati z obstoječim premoženjem vzajemnih skladov. Nesprejemljivo je pri tem pritožbeno stališče, da zaradi prepovedi vplačil v vzajemne sklade ni mogoče izboljšati razpršitve tveganj, pač pa se likvidnost le še poslabša. Dolžnost omejitve in razpršitve tveganj družbam za upravljanje nalaga 1. in 2. odst. 38. čl. ZISDU, razpršitev tveganj in omejitve ter prepovedi naložb pa so izrecno opredeljene v členih 93-99 ZISDU. Tožniki pa so navajali, da je bil za marec in april 1996 napovedan prihod delnic na borzo več družb (Dolenjske banke, Mercatorja, Tovarne sladkorja Ormož, Grosista Gorica). Z nakupom teh delnic, ki so bile kot privatizacijske delnice po navedbah tožnikov ob začetku kotacije na borzi vselej podcenjene, bi namreč Proficija Dadas naložbe v vrednostne papirje lahko razpršila (z delno odprodajo delnic in nakupom novih delnic).

S tem, ko je Proficija Dadas dne 27.3.1996 upravljanje vzajemnih skladov prenesla na družbo Priom d.o.o., čeprav ni izpolnjeval pogojev za upravljanje vzajemnih skladov, niti ni imel soglasja drugotožene stranke za kaj takega, je drugotožena stranka morala ukrepati. Ukrep odvzema dovoljenja za upravljanje vzajemnih skladov (in investicijskih družb) po odločbi z dne 9.5.1996 je bil utemeljen in zakonit, kot je to ugotovilo tudi Vrhovno sodišče RS v sklepu opr. št. G 4/96 z dne 12.6.1996. Pravnomočna odločba drugotožene stranke je imela za posledico bodisi likvidacijo vzajemnih skladov, ki jih je upravljala Proficija Dadas (1. odst. 53. čl. v zvezi s 1. alinejo 1. odst. 49. čl. ZISDU), bodisi prenos vzajemnih skladov na druge družbe za upravljanje, ki izpolnjujejo pogoje za upravljanje vzajemnih skladov, če v tak prevzem pristanejo (1. odst. 54. čl. ZISDU). Iz povedanega izhaja, da je drugotožena stranka lahko nadalje ukrepala v zaščito interesov vlagateljev (tožnikov) šele, ko je postala njena odločba o odvzemu dovoljenja Proficiji Dadas pravnomočna. To pa se je zgodilo šele 12.6.1996 z izdajo odločbe Vrhovnega sodišča RS. Toda, kot je bilo že zgoraj ugotovljeno, so tožniki drugotoženo stranko prehiteli, ko so že v maju 1996 sklepali pogodbe o odkupu investicijskih kuponov in načinu poplačila, sklenjenih med posameznim tožnikom kot upnikom iz naslova predložitve investicijskih kuponov na vnovčenje, Proficije Dadas d.o.o. kot njihovim dolžnikom in Poslovnim sistemom Dadas kot prevzemnikom dolga Proficije Dadas, v tak prevzem pa so pritožniki privolili (446. čl. ZOR). Tako se pokaže, da je do vtoževane škode prišlo zaradi ravnanja samih pritožnikov, ki so soglašali, da jim terjatve iz predložitve investicijskih kuponov na vnovčenje poplača prevzemnik dolga Poslovni sistem Dadas d.d. Nesprejemljiv je pri tem pritožbeni očitke drugotoženi stranki, da bi morala investitorje v vzajemne sklade potem, ko je podala mnenje o pravni možnosti odkupa investicijskih kuponov in prevzemu dolga, opozoriti, da prevzemnik dolga le tega verjetno ne bo mogel poplačati, ker je v teku postopek za odvzem dovoljenja za opravljanje borzno posredniških poslov družbi Dadas BPH d.d. Drugotožena stranka namreč v poslovanje prevzemnika dolga Poslovni sistem Dadas d.d. ni imela vpogleda, zato niti ni mogla vedeti, kolikšen vpliv na poslovanje Poslovnega sistema Dadas ima v smislu pridobivanja sredstev (ne)poslovanja družbe Dadas BPH d.d. Z objavo informacije o postopku za odvzem dovoljenja Dadas BPH d.d., bi kaj hitro tvegala enake očitke o namernem uničevanju Dadasovih družb, kot jih je bila deležna ob 15.3.1996 objavljeni informaciji o visokih donosih skladov Proficije Dadas in predlagani previdnosti investitorjev pri njihovih poslovnih odločitvah. Tako se pokaže, da je pritožnikom

nastala škoda rezultat njihove napačne ekonomske odločitve, da njihove terjatve iz investicijskih kuponov poplača prevzemnik dolga Poslovni sistem Dadas d.d., ki kasneje poplačila ni zmožel.

Neutemeljen je tudi pritožbeni očitek prvostopenjskemu sodišču o njegovem samovoljnem sklepanju, da nezakonitost sklepa drugotožene stranke z dne 20.3.1996 ni v vzročni zvezi z nastalo škodo, pri tem pa spregledalo, da je bil navedeni sklep nezakonit od 20.3.1996 do 12.6.1996 in da je bila škoda pritožnikom povzročena prav v tem času. Tožniki v svoji tožbeni naraciji (list. št. 27) sami priznavajo, da so bili pripravljene pristati na moratorij pri izplačilu investicijskih kuponov. Nobenega razloga ni bilo, da tega ne bi uresničili, v kolikor so pričakovali, da bo z morebitnim večjim pritiskom na izplačilo investicijskih kuponov zaradi sklepa z dne 20.3.1996 prišlo do drastičnega padanja vrednosti delnic na trgu, ki jih je imel v svojih portflejskih naložbah posamezni sklad, s tem pa tudi do padca vrednosti enote premoženja posameznega vzajemnega sklada. Nenazadnje so s štiriletnim moratorijem na izplačilo vrednosti investicijskih kuponov pritožniki pristali tudi ob sklenitvi pogodbe o prevzemu dolga. V nasprotju z navedeno možnostjo pa je Proficija Dadas z dne 27.3.1996 premoženje vzajemnih skladov, ki ga je upravljala, nezakonito prenesla na družbo Priom d.o.o., kar je rezultiralo v odvzemu dovoljenja za upravljanje investicijskih skladov Proficiji Dadas. Tako se pokaže kot pravilno sklepanje prvostopenjskega sodišča, da med protipravnim ravnanjem drugotožene stranke, ki se je kazalo v časovno neomejeni veljavnosti sklepa z dne 20.3.1996 in vse do 12.6.1996 in vtoževano škodo ni podana vzročna zveza, ker je bila le-ta pretrgana tako z zgoraj opisanim protipravnim ravnanjem Proficije Dadas, zaradi katerega je izgubila dovoljenje za upravljanje investicijskih skladov, kot tudi z ravnanjem pritožnikov samih, ki so pristali na prevzem dolga in s tem na novega dolžnika njihovih terjatev iz naslova vnovčenja njihovih investicijskih kuponov. Da vzročne zveze med ravnanjem drugotožene stranke in vtoževano škodo ni, pa izkazuje tudi med pravnima strankama nesporno dejstvo, da tisti vlagatelji, ki se za predložitev investicijskih kuponov na vnovčenje in prevzem dolga niso odločili, pač pa so bila preostala sredstva vzajemnih skladov prenešana v upravljanje Kmečki družbi, škode niso utrpeli.

Tako odvzem dovoljenja za upravljanje investicijskih skladov družbi Proficiji Dadas zaradi nezakonitega trgovanja z netržnimi vrednostnimi papirji med vzajemnimi skladi, pri čemer je kot fiktivni kupec ali prodajalec vselej nastopal Priom d.o.o., ki jih je upravljala, kot tudi odvzem dovoljenja borzno posredniški družbi Dadas BPH d.d. zaradi opravljanja poslov z vrednostnimi papirji z namenom uravnavanja in manipulacije cen vrednostnih papirjev, sta razkrila način poslovanja z vrednostnimi papirji z namenom izkazovanja čim večje vrednosti le-teh, kar je imelo za posledico tudi izkazovanje večjih donosov teh naložb in s tem večjo VEP vzajemnih skladov v upravljanju Proficije Dadas. Ni dvoma, da je navedeno razkritje nezakonitih poslovanj Proficije Dadas in Dadas BPH privedlo do določenih tržnih nihanj na borzi, vendar so se le ta umirila že v oktobru 1996. Iz neprerekanih trditev drugotožene stranke namreč izhaja, da je vrednost enote premoženja ostalih vzajemnih skladov že v oktobru 1996 dosegla vrednost iz marca 1996, medtem ko je vrednost enote premoženja vzajemnih skladov, ki jih je prej upravljala Proficija

Dadas, pa so bili prenešeni v upravljanje Kmečki družbi, iz marca 1996, dosegla to vrednost šele v septembru 2001. Iz navedenega izhaja logičen zaključek, da VEP vzajemnih skladov v upravljanju Proficije Dadas v marcu 1996 ni imela podlage v realno izkazani vrednosti portfeljskih naložb, pač pa je bila ta vrednost umetno ustvarjena z nedopustnimi manipulacijami z vrednostjo delnic in drugih vrednostnih papirjev v portfelju teh vzajemnih skladov.

Nesprejemljiv se izkaže tako pritožbeni očitke prvostopenjskemu sodišču, da ni zaznalo razlike med nezakonitim ravnanjem Proficije Dadas in premoženjem vzajemnih skladov, ki jih je upravljala. Nezakonito upravljanje s premoženjem vzajemnih skladov, kar se je izkazalo v nerealnem prikazovanju rasti VEP vzajemnih skladov, je nujno privedlo tudi do posledic v premoženju vzajemnih skladov, ki je bilo ob vsem navedenem glede na strukturo naložb in opisane manipulacije s cenami vrednostnih papirjev v portfelju vzajemnih skladov očitno precenjeno.

Pritožbeno sodišče se ni spuščalo v presojo kršitve načel prepovedi čezmernih posegov države oziroma načela sorazmernosti, varstva zaupanja v pravo oziroma načela pravne varnosti, načela jasnosti in določnosti predpisov, ker je ta načela ob presoji ustavnosti in zakonitosti izdanega sklepa z dne 20.3.1996 in presoji ustavne pritožbe Dadas BPH d.d. zoper sklep Vrhovnega sodišča RS z dne 16.10.1996 glede na navedbe pobudnika za presojo ustavnosti in zakonitosti ter pritožnika ob vložitvi ustavne pritožbe presojalo že Ustavno sodišče RS.

Tudi pritožbenim očitkom, da sodišče prve stopnje ni upoštevalo ugotovitev Državnega sveta RS v poročilu o delu državnega sveta in njegove komisije za gospodarstvo v obdobju 1996 do 2002 na področju obravnave dogodkov na kapitalskem trgu v marcu 1996 ter delovanje Agencije za trg vrednostnih papirjev in njenih organov v obdobju 1995 do 1997, o zagrešenih kaznivih dejanjih toženih strank pritožbeno sodišče ne more slediti. Le sodišča so pristojna odločati o obstoju kaznivega dejanja in kazenski odgovornosti storilca. Zaključki Državnega sveta o zagrešenih kaznivih dejanjih toženih strank tako posegajo v pristojnost sodišč in kršijo ustavno načelo delitve oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno (2. odst. 3. čl. Ustave RS) zato sodišče nanje ni vezano. Skladno s 14. čl. ZPP je namreč sodišče vezano le na pravnomočno obsodilno sodbo, izdano v kazenskem postopku in to le glede obstoja kaznivega dejanja in kazenski odgovornosti storilca in še to le v primeru, kadar temelji tožbeni zahtevek na istem dejanskem stanju, na podlagi katerega je že bilo odločeno v kazenskem postopku.

O pritožbi zoper sodbo, ki se nanaša na prvotoženo stranko:

Pritrditi je pritožnikom, da prvostopenjsko sodišče ni presojalo vseh vidikov zatrjevanega protipravnega ravnanja prvotožene stranke. Glede odgovornosti slednje je ugotovilo le, da protipravnosti njenega ravnanja ni, ker ni protipravnega ravnanja drugotožene stranke. Ker pa gre zgolj za vprašanje uporabe materialnega prava, bo razloge k očitkom prvotoženi stranki o neustreznih zakonodaji in (ne)izvajanju nadzora nad poslovanjem drugotožene stranke podalo pritožbeno

sodišče.

Po 1. odstavku 175. člena Zakona o trgu vrednostnih papirjev nadzor nad poslovanjem Agencije za trg vrednostnih papirjev (v nadaljevanju: Agencija), opravlja Državni zbor Republike Slovenije. Državnemu zboru mora Agencija polletno poročati o stanju na trgu vrednostnih papirjev (151. čl. ZTVP) ter mu predložiti v potrditev letno poročilo o svojem delu (152. čl. ZTVP). Ker nadzor nad zakonitostjo, namembnostjo, gospodarno in učinkovito rabo sredstev Agencije opravlja računsko sodišče (2. odst. 175. čl. ZTVP), nadzor nad pravilnostjo in zakonitostjo odločb, ki jih v okviru svoje pristojnosti izdaja Agencija, pa Vrhovno sodišče RS (169. čl. in 170. čl. ZTVP) oziroma v določenih primerih Ustavno sodišče RS, je jasno, da je pod državnozbornim nadzorom nad poslovanjem Agencije razumeti le spremljanje stanja trga vrednostnih papirjev z namenom pravne ureditve problematike trga vrednostnih papirjev, ki jo zazna Agencija pri svojem delu. Državni zbor ima namreč le zakonodajno funkcijo, nima pa drugih vzvodov za poseganje v poslovanje Agencije. Več kot očitno je, da prvotožena stranka na dogodke na trgu vrednostnih papirjev v prvi polovici leta 1996 preko opisanega nadzora nad poslovanjem Agencije ni mogla reagirati.

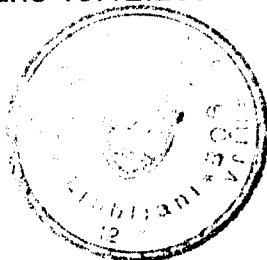
Na zakonodajno funkcijo prvotožene stranke se navezuje tudi očitok tožečih strank, da ZISDU in ZTVP nista bila strokovno pravilna, kjer so bila drugotoženi stranki dana prevelika in neustrezna pooblastila, ker v 112. čl. ZISDU ni bil opredeljen način določanja izrednih razmer in organ, ki jih ugotavlja, nejasen 94. čl. in nestrokovno spremenjen 95. člen ZISDU sta drugotoženi stranki omogočala arbitriranje, v nasprotju s strokovnimi rešitvami Evropske direktive 85/611/EEC je bilo delovanje depozitarja in skrbnika premoženja vzajemnih skladov zanemarjeno, zakon ni jasno razlikoval vzajemnega sklada kot organizacijske enote od sklada kot premoženja, člena 64 in 65 ZTVP sta za isto stopnjo kršitve drugotoženi stranki omogočila arbitriranje med dvema različno težkima sankcijama, prvotožena stranka ni upoštevala ob sprejemanju zakonodaje pripomb sekretariata z zakonodajo in pravne zadeve o možnih zlorabah notranjih informacij, ZTVP ni omogočal instrumentov za glajenje borznih nihanj, postopek odločanja agencije v posamičnih zadevah pa je bil precej ohlapen, brez možnosti obnove postopka zaradi novih dejstev in dokazov. Vse navedene pomanjkljivosti pa naj bi rezultirale v izgubi premoženja tožnikov in nastanku vtoževane škode.

Za vprašanje odškodninske odgovornosti prvotožene stranke je torej bistveno vprašanje protipravnosti nedopustne opustitve dolžnega ravnanja, v obravnavanem primeru torej obveznost zakonske ureditve določenih inštrumentov za zaščito premoženja investitorjev v vzajemne sklade in nejasnost nekaterih določb ZISDU in ZTVP. Prvotoženi stranki torej očitajo takoimenovano normativno protipravnost. Ta pa je podana bodisi takrat, ko državni organ izda protipraven ali protizakonit akt (kar v obravnavanem primeru ni bilo ugotovljeno) kot tudi takrat, kadar je opustitev določene normativne ureditve v nasprotju z izrecno obveznostjo države, ta vprašanja pravno urediti. Gre torej za primere, ko država v očitnem nasprotju s svojo obveznostjo, neposredno izvirajočo iz direktive Evropskega parlamenta in sveta ali Ustave RS, zakona ali odločbe Ustavnega sodišča določenega vprašanja pravno ne uredi z izdajo ustreznega predpisa, pa je ta opustitev v vzročni zvezi z

nastalo škodo (prim. sodbo in sklep Vrhovnega sodišča RS, opr. št. II Ips 342/2004). Niti Ustava RS, niti zakon nista nalagala prvotoženi stranki normativno ureditev oziroma odpravo zgoraj očitanih pomanjkljivosti ZISDU in ZTVP, niti ni bila izdana odločba Ustavnega sodišča, ki bi kaj takega nalagala prvotoženi stranki. Tudi sklicevanje na Evropsko direktivo številka 85/611/EEC ni utemeljeno. Zakon o ratifikaciji Evropskega sporazuma o pridružitvi med Republiko Slovenijo na eni strani in Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami, ki delujejo v okviru Evropske unije, je bil objavljen šele v Uradnem listu RS, št. 44/97, Uradni list RS – MP št. 13/97. Z navedenim takoimenovanim pridružitvenim sporazumom se je Republika Slovenija šele zavezala v določenem prehodnem obdobju do sprejema v EU uskladiti svojo zakonodajo s pravnim redom EU. V času sprejema ZISDU in ZTVP v letu 1994, pa tudi v letu 1996 torej Republika Slovenija še ni bila zavezana svoje zakonodaje usklajevati s pravnim redom EU, torej v letu 1996 zanjo še ni bila obvezujoča Evropska direktiva št. 85/611/EEC. Očitana normativna protipravnost ravnanja prvotožene stranke torej ni podana. Čim pa je tako, tožniki neutemeljeno uveljavljajo odškodninski zahtevek zoper prvotoženo stranko.

Ker so se izrecno uveljavljani pritožbeni razlogi izkazali za neutemeljene, na pravilno ugotovljeno dejansko stanje pa je prvostopenjsko sodišče pravilno uporabilo materialno pravo, pritožbeno sodišče pa tudi ni našlo kršitev, na katere je po 2. odst. 350. člena ZPP dolžno paziti po uradni dolžnosti, je neutemeljeno pritožbo tožečih strank zavrnilo in potrdilo sodbo sodišča prve stopnje (353. člen ZPP).

Višje sodišče v Ljubljani
dne 19.12.2007

Predsednica senata:
Nada Mitrović i.r.

13 prapisa,